

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์คุณสมบัติทางกายภาพและคุณภาพของสื่อการสอนระดับประถมศึกษา และเพื่อจัดอันดับคุณค่าของสื่อการสอนที่ใช้ในการวิจัย ตามกลุ่มประสบการณ์

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ สื่อการสอนระดับประถมศึกษาจากภาคในงานนิทรรศการสื่อการเรียนการสอนของสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร ๒๖ ชิ้น สื่อการสอนจากภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๔๔ ชิ้น สื่อการสอนจากร้านค้าสื่อการสอนต่าง ๆ ๒๕ ชิ้น รวมตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น ๑๐๐ ชิ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบวิเคราะห์สื่อการสอนระดับประถมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น ๓ ตอน ดังนี้

- ตอนที่ ๑. เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของสื่อการสอน
- ตอนที่ ๒. เกี่ยวกับคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อการสอน ๑๓ ข้อ
- ตอนที่ ๓. เกี่ยวกับคุณสมบัติทางคุณภาพของสื่อการสอน ๒๒ ข้อ

ขั้นตอนการวิเคราะห์สื่อการสอนและวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยรวม ๔ คน ทำความเข้าใจกับวิธีการ และหัวข้อในการวิเคราะห์ให้ตรงกัน ทดลองหาความเที่ยงของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย
๒. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ทำวิเคราะห์สื่อการสอน ที่ศูนย์นวัตกรรม

และเทคโนโลยี สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ที่ภาควิชาประถมศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และที่ร้านค้าต่าง ๆ ที่จำหน่ายสื่อการสอนซึ่งเป็นตัวอย่างประชากร

๓. วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ ของข้อมูลทั่วไปของสื่อการสอน และคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อการสอน หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณสมบัติทางคุณภาพ แล้วจัดอันดับคุณค่าของสื่อการสอนที่ใช้ในการวิจัยตามกลุ่มประสบการณ์

สรุปผลการวิจัย

๑. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสื่อการสอน

๑.๑ วัสดุที่ใช้ในการผลิตสื่อการสอน เป็นประเภทกระดาษมากที่สุด ร้อยละ ๓๘.๐๐ รองลงมาคือกระดาษไม้ ร้อยละ ๓๓.๐๐ ประเภทพลาสติก ร้อยละ ๑๒.๐๐ ประเภทวัสดุอื่น ๆ ร้อยละ ๙.๐๐ ประเภทเศษวัสดุ ร้อยละ ๖.๐๐ ตามลำดับ ส่วนผ้าเป็นวัสดุที่ใช้ในการผลิตสื่อการสอนน้อยที่สุด คือร้อยละ ๒.๐๐

๑.๒ ประเภทของสื่อการสอนที่ผลิตขึ้น และมีขายมากได้แก่ ของตัวอย่าง ร้อยละ ๑๕.๐๐ รองลงมาคือเกม ร้อยละ ๑๔.๐๐ บัตรคำ ร้อยละ ๑๒.๐๐ และของจำลอง ร้อยละ ๑๑.๐๐ ตามลำดับ ส่วนประเภทของสื่อการสอนที่ผลิตขึ้นและมีขายน้อยเพียงร้อยละ ๑.๐๐ ได้แก่ แผนภูมิ แผ่นป้ายสาธิต และกระดานคำ

๑.๓ สื่อการสอนใช้กับลักษณะการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยมากที่สุด ร้อยละ ๓๓.๐๐ รองลงมาคือ ใช้กับลักษณะการเรียนรู้เป็นรายบุคคล ร้อยละ ๓๒.๐๐ และใช้กับลักษณะการเรียนรู้เป็นกลุ่มใหญ่ ร้อยละ ๓๑.๐๐ ตามลำดับ

๒. คุณสมบัติทางกายภาพของสื่อการสอน

๒.๑ ก้านการผลิต

คุณสมบัติทางกายภาพของสื่อการสอนด้านการผลิต ส่วนใหญ่มีคุณสมบัติดังนี้ มีราคาต่ำกว่า ๑๐๐ บาท วัสดุที่ใช้ในการผลิตเป็นวัสดุราคาต่ำหาซื้อได้ทั่วไป ต้องใช้ทักษะในการผลิตบ้าง สามารถผลิตได้ทุกท้องถิ่น มีความประณีตและสวยงามมาก เนื้อหาความรู้และภาษาที่ใช้มีความชัดเจน ถูกต้อง เข้าใจง่าย นอกจากนี้ยังเหมาะสมกับเด็กประถมศึกษาทุกระดับชั้น

๒.๒ คำนการไ้

คุณสมบัตืทางกายภาพของสื่อการสอนค่านการไ้ ส่วนใหญ่มีคุณสมบัตืคั้งนี้ มีความสะดวกในการไ้ สามารถไ้ไ้ค้ทันที มีความยืดหยุ่น และสะดวกต่อการค้ค้แปลงไปสอนไ้บางวิชา มีความคงทน สามารถไ้ไ้หลายปี และมีความปลอดภัยอย่างมากในการไ้

๒.๓ ค่านการเก็บและดูแลรักษา

คุณสมบัตืทางกายภาพค่านการเก็บและดูแลรักษา สื่อการสอนส่วนใหญ่มีคุณสมบัตืคั้งนี้ มีความสะดวกในการเก็บรักษามาก เพราะมีขนาดเล็ก หรือมีรูปทรงแบนอน ไ้เนื้อที่ในการเก็บน้อย การซ่อมแซมหรือเปลี่ยนชิ้นส่วนทำไ้ได้ง่าย สามารถซ่อมแซมไ้ทุกส่วน

๓. คุณสมบัตืทางคุณภาพของสื่อการสอน

๓.๑ ค่านความรู้และความเข้าใจ

คุณสมบัตืทางคุณภาพค่านความรู้และความเข้าใจของสื่อการสอน มีทั้งหมด ๔ ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากมี ๖ ข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคั้งนี้ คือ เร้าความสนใจต่อการเรียน ไ้รับประสบการณ์ที่ถูกต้อง ช่วยย่นระยะเวลาในการเรียน สร้างความเข้าใจในบทเรียน ช่วยทำไ้สิ่งที่เป็นนามธรรมเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น และไ้ประสาทสัมผัสไ้หลายค่าน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางมี ๓ ข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคั้งนี้ คือ ส่งเสริมการศึกษาด้วยตนเอง ปริมาณความรู้และเนื้อหาวิชาที่ไ้รับ และไ้สอนซ่อมเสริมไ้

๓.๒ ค่านสังคม

คุณสมบัตืทางคุณภาพของสื่อการสอนค่านสังคมมี ๖ ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากมีเพียงข้อเดียว คือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางมีอยู่ ๕ ข้อ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคั้งนี้ คือ ไ้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ส่งเสริมการสื่อสารทางภาษา ช่วยไ้เกิดทักษะในการทำงาน ฝึกความรับผิดชอบ และส่งเสริมการทำงานรวมกัน

๓.๓ ค่านอารมณ์ ความคึก และทัศนคติ

คุณสมบัตืทางคุณภาพค่านอารมณ์ ความคึก และทัศนคติ มีอยู่ ๕ ข้อ ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคั้งนี้ สร้างทัศนคติที่ค้ต่อการเรียน ส่งเสริมความคึกสร้างสรรค์ ต้องไ้ความคึกแก้น้ปัญหาหรือหา

เหตุผล สร้างอารมณ์และความคิดทางศิลปะ เปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมไปในทางที่
พึงปรารถนา

๓.๔ ค่านการประเมินผล

คุณสมบัตินทางคุณภาพค่านการประเมินผลมี ๒ ข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ย
อยู่ในระดับมาก • ข้อ ไคแก่ ใช้สื่อการสอนประเมินผลได้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ
ปานกลาง • ข้อ ไคแก่ นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลด้วยตนเอง

๔. ผลการวิจัยอันับคุณค่าของสื่อการสอน แยกตามกลุ่มประสบการณ์มีดังนี้

๔.๑ กลุ่มทักษะภาษาไทย

อันับที่ ๑. คือ สื่อการสอนชื่อ คอไค้ไขถูก

อันับที่ ๒. มี ๒ อย่าง คือ สื่อการสอนชื่อ สมุคประสมสระ
และสื่อการสอนชื่อ บัศรทหายประโยค

อันับที่ ๔. คือ สื่อการสอนชื่อ มาตราสะกดคอมพิวเคอร์

อันับที่ ๕. คือ สื่อการสอนชื่อ จะเอ

๔.๒ กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์

อันับที่ ๑. คือ สื่อการสอนชื่อ ทาซัง

อันับที่ ๒. คือ สื่อการสอนชื่อ สื่อการสอนคณิตศาสตร์ ป. ๒

อันับที่ ๓. คือ สื่อการสอนชื่อ คอบไค้ใหม่จะ

อันับที่ ๔. คือ สื่อการสอนชื่อ คู่มือการใช้ชุดการสอนคณิตศาสตร์

อันับที่ ๕. คือ สื่อการสอนชื่อ ครายางเสนคาย

๔.๓ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

อันับที่ ๑. คือ สื่อการสอนชื่อ ปฏิทินคินฟ้าอากาศ

อันับที่ ๒. คือ สื่อการสอนชื่อ หนังสืออ่านเพิ่มเติม

อันับที่ ๓. คือ สื่อการสอนชื่อ เครื่องกรองน้ำ

อันับที่ ๔. คือ สื่อการสอนชื่อ กลองจุลทรรค

อันับที่ ๕. คือ สื่อการสอนชื่อ แผนที่ประเทศไทย

๔.๔ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

อันับที่ ๑. คือ สื่อการสอนชื่อ ฉากอเนกประสงค

อันับที่ ๒. คือ สื่อการสอนชื่อ สำนวนชวนคึกภานคปริศนา

อันับที่ ๓. คือ สื่อการสอนชื่อ หองสมุคเคลื่อนที่

- อันคัมที่ ๔. คือ สื่อการสอนชื่อ ภาพทัศนคต
- อันคัมที่ ๕. คือ สื่อการสอนชื่อ วัสดุรูปสัตว์

๔.๕ กลุ่มกรงานและพื้นฐานอาชีพ

- อันคัมที่ ๑. คือ สื่อการสอนชื่อ ชุกทองอวกาศ
- อันคัมที่ ๒. คือ สื่อการสอนชื่อ ชุกการประคิษฐุน
- อันคัมที่ ๓. คือ สื่อการสอนชื่อ หุนสมองกล
- อันคัมที่ ๔. คือ สื่อการสอนชื่อ ไม้ไผ่ของทำค้วยผา
- อันคัมที่ ๕. คือ สื่อการสอนชื่อ ไม้ไผ่จกหมาย

อภิปรายผล

สรุป

๑. สื่อการสอนที่ใช้ในการวิจัยนี้ ส่วนใหญ่การผลิตยังใช้วัสดุสิ้นเปลืองประเภทกระดาษและประเภทไม้เป็นหลักในการผลิต ทั้งนี้เพราะสื่อการสอนทั้งสองประเภทดังกล่าว สามารถดัดแปลงรูปทรงได้ง่าย สะดวกต่อการใช้และเก็บรักษา สะดวกต่อการเขียนข้อความ ตกแต่งให้สวยงามได้ และสะดวกต่อการซื้อหา สามารถใช้ได้ทุกท้องถิ่น และสามารถใช้ได้ในทุกกลุ่มประสบการณ์ ทางสถานศึกษาต่าง ๆ จึงควรเตรียมวัสดุทั้งสองประเภทดังกล่าวไว้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ครู

๒. ประเภทของสื่อการสอนที่ครูผลิตขึ้น และมีขายมากใ้แก่ ของตัวอย่าง เกม บัตรคำ และของจำลอง ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สุทธศรี ศรี (๒๕๒๔ : ๗๘) ซึ่งพบว่า สื่อการสอนที่มีจำนวนมากในโรงเรียนใ้แก่ บัตรคำ รูปภาพ ของตัวอย่าง และของจริง ตามลำดับ นอกจากนี้ การสำรวจสื่อการสอนของการวิจัยโดยทั่วไป สื่อการสอนประเภทบัตรคำ รูปภาพ ของตัวอย่าง ของจริง ของจำลอง และเกม เป็นสื่อการสอนที่พบมากเป็นปกติในโรงเรียนระดับประถมศึกษาโดยทั่วไป ส่วนสื่อการสอนที่ครูผลิตขึ้นและมีขายน้อยใ้แก่ แผนภูมิ แผ่นป้ายสาส์ และกระดานคำ เหตุที่สื่อทั้ง ๓ ประเภทนั้นน้อยเพราะ แผนภูมิเป็นสื่อที่มีลักษณะใช้เฉพาะวัตถุประสงค์ ที่พบในงานวิจัยเป็นแผนภูมิที่เคลื่อนไหวได้ คือสื่อการสอนชื่อ ชุกสาธิต การหมุนเวียนของน้ำ ส่วนแผ่นป้ายสาส์นั้น ต้องมีขาตั้งหรือทำสำหรับแขวน ต้องใช้ทั้งไม้และผาประกอบกัน และยังคงมีตัวสัญลักษณ์สำหรับคิด ที่พบในงานวิจัยนี้คือ สื่อการสอนชื่อ วัสดุรูปสัตว์ สำหรับกระดานค่านั้น เป็นสื่อที่มีอยู่ในโรงเรียนแล้ว และที่พบในงานวิจัย คือ สื่อการสอนชื่อ กระดานไฟฟ้า

๓. เมื่อพิจารณาคุณสมบัติทางกายภาพของสื่อการสอนที่ใช้ในการวิจัย มีข้อ
นำสังเกตดังนี้ คือ

๓.๑ ประเภทของวัสดุที่ใช้ในการผลิตสื่อการสอน จากผลการวิจัยพบว่า
ใช้วัสดุราคาค่าหาซื้อได้ง่ายมากที่สุด ร้อยละ ๙๕.๕๐ รองลงมาคือใช้วัสดุราคาสูงหรือ
หาซื้อได้เฉพาะแห่ง ร้อยละ ๑๕.๕๐ และการใช้เศษวัสดุมีจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ
๕.๒๕ ทั้งนี้เพราะงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการสอนหรือวัสดุที่จะผลิตสื่อการสอนของ
โรงเรียนระดับประถมศึกษาโดยทั่วไปมีอยู่น้อย จึงเป็นสิ่งจำกัดให้ต้องใช้วัสดุที่มีราคาต่ำ
และหาซื้อได้ง่าย เช่น ประเภทกระดาษและประเภทไม้ เป็นต้น อีกประการหนึ่ง คือ
วัสดุเหล่านี้เหมาะสมสำหรับผลิตสื่อการสอนทั้งที่โคกภิรรายไว้ในข้อ ๑. ส่วนวัสดุราคา
สูงหรือหาซื้อได้ยาก หรือหาซื้อได้เฉพาะแห่งนั้น ส่วนใหญ่นำมาผลิตสื่อการสอนเฉพาะ
อย่างที่ต้องการ เช่น เลนส์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ วิทยุ เทป เพื่อนำมาผลิตเป็น
เครื่องฉายหรือเครื่องเสียง หรือพลาสติกหล่อขึ้นเพื่อผลิตเป็นสื่อการสอนสำหรับจำหน่าย
ของร้านค้าต่าง ๆ เป็นต้น แต่เป็นที่น่าสังเกตอย่างยิ่งว่าการใช้เศษวัสดุในการผลิตสื่อ
การสอนยังมีจำนวนน้อยอยู่ ทั้ง ๆ ที่สื่อการสอนที่ผลิตจากเศษวัสดุในงานวิจัยนี้มีคุณค่า
เช่น สื่อการสอนชื่อ คอโคไซถูก ชุกทองอวกาศ และฝูงสัตว์ เป็นต้น การผลิตสื่อการ
สอนจากเศษวัสดุหรือวัสดุที่เหลือใช้ในท้องถิ่น เป็นความต้องการของครูเป็นอย่างยิ่ง
แต่ยังขาดการช่วยเหลือและแนะนำในเรื่องรูปแบบและวิธีการผลิต (เค็มสิทธิ สงค์ทอง
๒๕๑๖ : ๘๓) สาเหตุนี้อาจเป็นสิ่งที่ทำให้การผลิตสื่อการสอนจากเศษวัสดุยังใช้
ประโยชน์ได้ไม่มากนัก

๓.๒ ความสะดวกหรือความยากง่ายในการผลิตสื่อการสอน เป็นสิ่ง
สำคัญข้อหนึ่งที่มุ่งใจในการผลิตสื่อการสอนของครู จากการวิจัยนี้พบว่าสื่อการสอนร้อยละ
๘๗.๐๐ ใช้ทักษะในการผลิตบ้าง หมายถึงผลิตได้ไม่ยากนัก แต่อาจจะต้องใช้ความ
อดทน ความขยันขันแข็ง หรือความประณีตประการใดประการหนึ่ง รองลงมาคือ
สามารถผลิตได้ง่าย ร้อยละ ๓๐.๕ และใช้ทักษะมากหรือมีขั้นตอนในการผลิตยุ่งยาก
ร้อยละ ๒๒.๕ แสดงว่าทักษะต่าง ๆ จำเป็นสำหรับการผลิตสื่อการสอนของครู จาก
การวิจัยของ ประสงค์ เปนะนาม (๒๕๒๔ : ๘๓) และพัชรา อิงคินันท์ (๒๕๒๓ : บท
คัดย่อ) พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคที่ครูประสบพบมากคือ ขาดผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการ
ผลิตและการใช้สื่อการสอน ดังนั้น จึงควรหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ครูมีทักษะพื้นฐาน
ต่าง ๆ เกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอนให้มากขึ้น การผลิตสื่อการสอนก็จะทำได้ง่ายขึ้น

และความต้องการคำแนะนำต่าง ๆ ก็จะเป็นน้อยลง

๓.๓ เพื่อให้สื่อการสอนมีคุณค่ายิ่งขึ้น การผลิตสื่อการสอนจึงต้องคำนึงถึงความยืดหยุ่นและความสะดวกต่อการศึกษไปสอนในวิชาอื่น ๆ ได้ และครูย่อมต้องการสื่อการสอนที่สามารถใช้ประโยชน์ได้หลายประการ จากการวิจัยพบว่า สื่อการสอนสามารถศึกษไปสอนได้ในบางวิชา ร้อยละ ๘๖.๐๐ สอนได้เฉพาะวิชา ร้อยละ ๔๑.๕๐ และศึกษไปสอนได้ทุกวิชา ร้อยละ ๑๖.๕๐ แสดงว่าสื่อการสอนส่วนหนึ่งศึกษไปสอนในวิชาอื่นได้ และอีกส่วนหนึ่งใช้สอนเฉพาะวิชา สื่อการสอนที่สามารถศึกษไปสอนได้ย่อมมีใช้ประโยชน์ไ้มากกว่าสื่อการสอนที่ใช้สอนได้เฉพาะวิชา ถ้าสามารถทำได้ก็ควรออกแบบสื่อการสอนให้มีความยืดหยุ่นหรือสะดวกต่อการศึกษไปสอน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสื่อการสอนที่สามารถเปลี่ยนเนื้อหาภายในได้ เช่น เปลี่ยนบัตรคำ เปลี่ยนแถบประโยค ขณะที่ตัวสื่อการสอนยังอยู่ในลักษณะเดิม หรืออาจเป็นสื่อการสอนที่ผลิตขึ้นใช้เองประสงค์ เช่น หุ่นต่าง ๆ สามารถที่จะแสดงเนื้อหาได้ออกมามากได้ หรืออาจเป็นสื่อการสอนที่มีเนื้อหาทุกกลุ่มประสบการณ์รวมอยู่ในชิ้นเดียวกัน และเลือกสอนได้ในกลุ่มประสบการณ์ที่ต้องการ

๔. เมื่อพิจารณาคุณสมบัติทางคุณภาพของสื่อการสอนทั้ง ๒๒ ข้อ มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ๔ ข้อ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ๑๔ ข้อ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยไม่มีเลย แสดงว่า สื่อการสอนส่วนใหญ่มีคุณสมบัติดีและค่อนข้างดี และมีข้อที่น่าสังเกตดังนี้

ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เราความสนใจต่อการเรียน นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ใช้สื่อการสอนประเมินผลได้ ใ้รับประสบการณ์ที่ถูกต้อง ช่วยย่นระยะเวลาในการเรียน สร้างความเข้าใจในบทเรียน ช่วยทำให้สิ่งที่เรียนนามธรรมเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น และใช้ประสาทสัมผัสได้หลายด้าน

ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดและอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากต่ำสุดดังนี้ ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน ฝึกความรับผิดชอบ ช่วยให้เกิดทักษะในการทำงาน และส่งเสริมการสื่อสารทางภาษา

จะเห็นว่า ๖ ใน ๔ ข้อ ของข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด เป็นคุณสมบัติทางคุณภาพที่ถามความรู้และความเข้าใจ คือ เราความสนใจต่อการเรียน ใ้รับประสบการณ์

ที่ถูกต้อง ช่วยย่นระยะเวลาในการเรียน สร้างความเข้าใจในบทเรียน ช่วยทำให้
 สิ่งที่เป็นนามธรรมเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น และใช้ประสาทสัมผัสได้หลายด้าน และอีก
 ๒ ข้อ เป็นคุณสมบัติทางคุณภาพด้านสังคม และด้านการประเมินผลอย่างละ ๑ ข้อ คือ
 นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน และใช้สื่อการสอนประเมินผลได้ความสำคัญ
 ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดทั้ง ๔ ข้อ เป็นคุณสมบัติทางคุณภาพด้านสังคมทั้งหมด คือ
 ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน ฝึกความรับผิดชอบ ช่วยให้เกิดทักษะในการทำงาน
 และส่งเสริมการสื่อสารทางภาษา

จากที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าสื่อการสอนที่ครูผลิตขึ้น และที่มีขาย
 ส่วนใหญ่เน้นวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจมากที่สุด และคำนึงถึงด้านสังคม
 ใดแก่ การฝึกทักษะในการทำงาน การคิดคอบและความรับผิดชอบต่อผู้อื่นที่สุด โดยความ
 เป็นจริงแล้วการพัฒนาตัวผู้เรียนควรพัฒนาคุณลักษณะทุกด้านในกิจกรรมรวม ๆ กันไป
 การผลิตสื่อการสอนจึงควรคำนึงถึงคุณสมบัติทางคุณภาพทุกด้าน ไม่ว่าจะป็นด้านความรู้
 และความเข้าใจ ด้านสังคม ด้านอารมณ์ความคิดและทัศนคติ และด้านการประเมิน
 ผล ให้มีคุณค่าในด้านต่าง ๆ ใกล้เคียงกัน

๕. จากผลการจัดอันดับ คุณค่าของสื่อการสอนที่ใช้ในการวิจัยโดยแยกตาม
 กลุ่มประสบการณ์ จะเห็นว่าสื่อการสอนที่อยู่ใน ๕ อันดับแรกของทุกกลุ่มประสบการณ์
 ไม่ใช่เป็นสื่อการสอนที่สลับซับซ้อน ทันสมัย หรือราคาแพงแต่อย่างใด แต่ส่วนใหญ่ของ
 สื่อการสอนเหล่านี้ ประกอบคุณลักษณะของสื่อการสอนที่ดี คือ ผลิตได้ง่าย ราคาเบา
 ทำจากวัสดุที่หาง่าย (บุญเกื้อ ควรหาเวช ๒๕๒๓ : ๕๔) มีเพียงบางชิ้นที่ผลิตค่อนข้าง
 ยากและราคาค่อนข้างสูง ที่สำคัญคือสื่อการสอนทั้ง ๕ อันดับแรกของทุกกลุ่มประสบการณ์
 ทั้งหมดเป็นสื่อการสอนที่ครูผลิตขึ้น ไม่ใช่สื่อการสอนที่มีขายอยู่ในร้านค้าโดยทั่วไป
 แสดงให้เห็นว่าสื่อการสอนที่ครูผลิตขึ้น ส่วนใหญ่มีคุณค่ามากกว่าสื่อการสอนที่มีขายอยู่ใน
 ร้านค้าต่าง ๆ และสื่อการสอนที่ครูผลิตขึ้นย่อมมีราคาถูกกว่าสื่อการสอนที่ผลิตเพื่อขาย
 จากการวิจัยของ ชวัญใจ คงทรัพย์ (๒๕๒๕ : ๓๕) พบว่า ครูร้อยละ ๖๗.๕๐ ใ้สื่อ
 การสอนมาจากควยเงินส่วนตัว และรองลงมาจำนวนร้อยละ ๕๔.๖๔ ใ้สื่อการสอนมา
 จากการผลิตร่วมกับนักเรียนจากวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะได้รับ
 งบประมาณอันจำกัด ดังนั้นการที่ครูผลิตสื่อการสอนด้วยตนเองจึงเป็นการช่วยประหยัด
 งบประมาณทั้งของรัฐบาลหรือเจ้าของสถานศึกษาและของครูเองควย และยังใ้
 สื่อการสอนที่มีคุณค่ามากกว่าควย

นอกจากนี้ครูควรที่จะผลิตสื่อการสอนด้วยตนเองเป็นอย่างยิ่ง มากกว่าที่จะพึ่งพาหน่วยงาน ราชการ กระทรวงศึกษาธิการ หรือสื่อการสอนที่เอกชนผลิตจำหน่าย ทั้งนี้เพราะครู เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุดในขบวนการเรียนการสอน จึงเป็นผู้ทราบดีที่สุดว่า ควรนำเสนอความรู้ในรูปของสื่อชนิดใด ใดยังไงจึงจะเหมาะสม สำหรับนักเรียนในชั้นของตนเอง การผลิตสื่อการสอนของเอกชนเพื่อจำหน่ายก็ หรือ การผลิตขึ้นเพื่อแจกของส่วนราชการก็ มีข้อจำกัดอยู่มาก เช่น ต้องมีความสะดวกต่อการบรรจุหีบห่อหรือการขนส่ง ต้องเหมาะกับนักเรียนทุกท้องถิ่น เป็นต้น สรุปคือต้องมีความเป็นกลางในทุก ๆ ด้าน เป็นเหตุให้คุณภาพของสื่อเหล่านี้ถูกจำกัดไปด้วย เมื่อครูเป็นผู้ผลิตสื่อการสอนเอง จะสามารถเลือกผลิตให้มีคุณสมบัติตามต้องการได้ และยังมีผลที่ตามมาคือ ครูได้ทราบถึงข้อบกพร่องของสื่อการสอน เกิดทักษะในการผลิตสื่อการสอนขึ้นต่อไป มีความภาคภูมิใจเกิดขึ้น และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของสื่อการสอนนั้น อันเป็นผลให้มีการเก็บและดูแลรักษาเป็นอย่างดี

๖. จากผลการวิจัยของ สุเทพ วินิจฉัย (๒๕๑๖ : ๑๑๑) เกี่ยวกับทัศนคติของครูใหญ่โรงเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการใช้สื่อการสอน พบว่า ครูใหญ่มีความคิดเห็นว่า การเลือกใช้สื่อการสอนนั้น จะต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอนนั้นด้วยมากที่สุด และรองลงมาคือ การใช้สื่อการสอนเพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ดีของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของผู้วิจัยที่พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดของคุณสมบัติทางคุณภาพด้านสังคม คือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน หรือมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอน และข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดของด้านอารมณ์ความคิดและทัศนคติ คือ สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียน แสดงว่าผลที่ได้จากการสำรวจทัศนคติของครูใหญ่สอดคล้องกับผลที่ได้จากการวิเคราะห์สื่อการสอน

ข้อเสนอแนะสำหรับครูและผู้บริหาร

๑. จากประสบการณ์ของผู้วิจัยพบว่า สื่อการสอนที่ครูผลิตขึ้นและสื่อการสอนที่จำหน่ายในท้องตลาด ยังขาดความสมดุลกันในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ และในแต่ละประเภท สื่อการสอนที่ครูผลิตขึ้นมีมากในกลุ่มทักษะทั้งภาษาไทยและคณิตศาสตร์ และประเภทของสื่อการสอนก็มีมากด้วย เช่น ประเภทบัตรคำ รูปภาพ ของตัวอย่าง ของจำลอง ของจริง และเกม เป็นต้น ส่วนในกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ มีจำนวนและประเภท

ใกล้เคียงกัน แต่มีน้อยกว่ากลุ่มทักษะ สำหรับสื่อการสอนที่มีขายในร้านค้าต่าง ๆ ยังมีจำนวนน้อย และมีจำนวนเท่า ๆ กันในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ส่วนประเภทของสื่อการสอนที่มีขายมีประเภทน้อยกว่าสื่อการสอนที่ครูผลิตขึ้น ทั้งเหตุผลที่อธิบายไว้ในข้อ ๒ ส่วนใหญ่จะเป็นประเภทภาพ โฉม แกะ ภาพพลิก ภาพชุด แผนภาพ ประเภทตรายาง เกม และบัตรคำ ส่วนสื่อการสอนประเภทอื่น ๆ จะไม่มีจำหน่าย หรือมีน้อยอย่างยิ่ง การผลิตสื่อการสอนจึงควรมีทั้งจำนวนและประเภทเพิ่มขึ้น และสมดุลกันในระหว่างกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาการในทุก ๆ ด้าน

๒. ควรผลิตสื่อการสอนขึ้นจำนวนหนึ่งก่อน เมื่อทดลองใช้และทราบข้อบกพร่องแล้วจึงเพิ่มจำนวนขึ้น เพื่อให้มีจำนวนและเนื้อหาที่พอเหมาะที่จะให้นักเรียนเกิดความรู้และทักษะอย่างเพียงพอในจุดประสงค์ที่ต้องการนั้น

๓. ควรส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อการสอน อาจทำในรูปของโครงการในโรงเรียน จัดการอบรมการสร้างสื่อการสอน การจัดการประกวดสื่อการสอนของโรงเรียน ของกลุ่มโรงเรียน ของอำเภอ ของจังหวัด และของประเทศไทย การแสดงสื่อการสอนที่ครูผลิตขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ครูได้เห็นตัวอย่าง และได้แนวคิดในการสร้างสื่อการสอน

๔. การผลิตสื่อการสอน นอกจากจะคำนึงถึงคุณสมบัติทางคุณภาพว่ามีคุณค่าใช้ประโยชน์เพียงใดแล้ว ควรคำนึงถึงคุณสมบัติทางกายภาพด้วย เช่น เรื่องความคงทนในการใช้ ความสะดวกในการเก็บรักษา และขนาดของสื่อการสอน เป็นต้น ดังนั้น หลังจากผลิตสื่อการสอนขึ้นแล้ว ควรจัดสถานที่เก็บหรือหาลงเพื่อเก็บ สื่อการสอนบางชิ้นมีขนาดใหญ่และชำรุดง่าย หากทำใ้ควรออกแบบให้สามารถถอดเก็บและประกอบได้ง่าย หรืออาจทำโครงครอบหุ้มด้วยพลาสติกใส เพื่อป้องกันการกระทบกระทั่งและฝุ่นละออง ที่จะทำให้ชำรุดและเก่าลงอย่างรวดเร็ว

๕. จากการจัดอันดับคุณค่าของสื่อการสอนที่ใช้ในการวิจัย ไม่ได้หมายความว่าสื่อการสอนที่อยู่ในอันดับสูงกว่าจะดีกว่าสื่อการสอนที่อยู่ในอันดับต่ำกว่าเสมอไป แต่อยู่ที่สื่อการสอนนั้นสนองวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ มีเนื้อหาความรู้หรือการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั่วทั้งที่ต้องการหรือไม่ แต่หากครูต้องการเลือกผลิตสื่อและมีสื่อที่ต้องการอยู่ในอันดับสูงและอันดับต่ำ ก็ควรเลือกสื่อที่อยู่ในอันดับสูงและสามารถผลิตได้ก่อน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรวิจัยถึงผลของการนำสื่อการสอนไปใช้ โดยคัดเลือกสื่อการสอนที่มีคุณสมบัติ นำไปทดลองใช้ในโรงเรียนต่าง ๆ สรุปผลจากความคิดเห็นและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการสอนของครูและนักเรียนที่ใช้สื่อการเรียนนั้น
๒. หากต้องการวิจัยในลักษณะนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลอย่างรวดเร็ว เพราะสื่อการสอนอาจชำรุดหรือเสียหายได้ อาจถูกคัดแปลงหรือหยิบยืมไปใช้ในแหล่งอื่น ทำให้เป็นปัญหาในการวิเคราะห์
๓. ควรแยกทำการวิจัยในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ เพื่อให้ได้เห็นแบบอย่างสื่อการสอนมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์แก่ครูผู้สอนที่จะนำไปดัดแปลงประกอบการสอนในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ใ้กว้างขวางยิ่งขึ้น
๔. ควรมีการเปรียบเทียบคุณค่าสื่อการสอนที่มีขาย และสื่อการสอนที่ครูผลิตขึ้น เพื่อให้ทราบถึงผลดีผลเสียระหว่างการซื้อหาและการผลิตสื่อการสอนขึ้น
/ ใจเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย